

INTERVENCIÓN NA HOMENAXE A CONCHA MURGIA-20-2-2016

Egun On denori eta eskerrik asko etrotzeagatik

“Esker oneko izatea, ongi jaiotakonea da”, esaldi zaharra da. Horregatik, Oiartzungo Udaletxeari eta, bereziki, Iosune Cousillaseri, Xabier Irigorri eta Joxan Eizmendiri esker bero-beroak nere partetik, Fato Cultural Daniel Castelaoren izenean eta Galizaren izenean ematea nahi dizkiet.

Herri honetan Galegok bizitzen garen Eukal Herriari esker sakona ematea behar diogu. Euskal Herriak ogia, lana, etxea, familia eta maitasuna denbora beltzetan galegoei eman dizkiegu.

Urte honetan Kontxa Murgia homenaldiaren hamaseigarren urtebetetzea ospatzen dugu. Iosune Cousillasek Kontxa Murgiari eta bere bizitzari ondo hitz egin du.

Nik beste pertsonaiari, Manuel Mariari, hitz egingo dut. Galizan, urtero, Hizkuntzaren Erreal Akademia Galegak idazle garrantzitsu bat aukeratzen du Maiatzako hamazazpigarren egunean Galego Letrak eskaintzeko. Urte honetan Manuel Mariari tocatu zaio.

Manuel María Fernández Teixeiro Heri txiki batean, Outeiro de Rei (Lugo), mila bederatzi ehun ta hogeita bederatzian jaio zen. Liburu pilo idatzi zituen e askotan Euskal Herria bisitak egin zituen. Euskal Herriaren alde beti aitortu zen eta mirespen eta estimazio handia Euskal herriaren alde bene-benetan sentitzen zuen.

Bere liburuan “Bidea herrimin bat da” (1985), mila bederatzi ehun ta larogaeitabostean argitaratua, Euskal Herriari poema bat eta oso ederra da. Titulu “Euskadi” dauka eta hau da:

“Irundik Somorrotrora ibili nintzen
eta Uztarroztik Bergondaraino.
Gasteiztik eta Donostiatik pasa nintzen.
Iragan nuen
Bilbo Handia edo Babel Handia
oroimenean ilintia bezala bizirik neramala
Gabriel aresti Segurola hitz
miragarri isilezina,
ahots bikain eta garden eta lanbrotsua,
euskara aberri
gaitz, xangar, erasotua.
Itsasoaren marrumak
musika zakarra zeukan,

antzinako jainko baten mezua bezain agintari.

Ibarretako argi leunak,

zeru gris-tristura baten zamapean

xukatu egin zuen

ikurriñaren koloreen garraldia,

inoiz suntsituko ez duten

herriaren

irudi”

Nekaezin askotan esaldi batzuk errapikatzen zituen:

-Tódolos pobos teñen dereito a conquistar a súa soberanía e decidir o seu porvir..

-Defender o noso non significa desprezar o alleo.

-A riqueza do mundo atópase na variedade.

-Dende a ventá dunha pequena patria pode ollarse perfectamente a grandeza do mundo.

-Cada voz enriquece a polifonía dun coro.

-Un gran mosaico faise con pequenas teselas.

-O emigrante ten o dereito á diferenza, pero o deber da semellanza.

Denunciou a emigración como un cancro que esnafraba o país galego en moitos poemas, Un deles está dedicado aos emigrantes a América, pero onde pon América, poden pensar en Euskal Herría e cadra moi ben. Pertence a un libro “Mar Maior”, publicado en 1963, e titúlase “Carta aos emigrados”. Está dedicado a un escritor galego, emigrante en Bós Aires, Bernaldo Souto (tradutor ao galego do grande poema nacional arxentino “Martín Fierro”, 1872, de José Hernández). Por certo que este poema tamén está traducido ao éuscaro por un crego vasco exiliado a raíz da guerra do 36, Txomin Kortajarena (Berastegi 1906-1993), publicado co gallo do centenario en 1972, pola editoria EKIN, de Bós Aires, co título:”Matxin Burdin”.

O poema de Manuel María, ao que nos refriamos, di así:

“Xa sei que América está lonxe como un soño

aínda que está moi perto do noso corazón.

A Pampa, por exemplo, é unha chaira longa

que non se da medido co noso sentimento.

Escribo so, meus irmaos, para decirvos

que aquí é Galiza, fin do mundo,

terra escura e neboenta: choiva e centeo

e un camiño no mar e outro no sangue.

Os sucos son os mesmos. Os mesmo séculos.

O mesmo amor, xa cerna de carballo.

O ir amosando o peito como un gafo
e semente da terra a medrar en un.
Galiza é a campía. Galiza está no mar.
Galiza, tenra e doce, sen queixarse,
agardando eternamente baixo a choiva
que naza algo de luz para redimirse....
Vós que sodes terra, levades a semente
da vosa terra escura cravada no máis fondo.
As vosas bágoas tristes, ardidadas en amor,
voltarán a Galiza para que a terra non chore.
Ben sei que a lembranza é un coitelo
que levades chantado nas entrañas.
Galiza é sempre a mesma e estavos agardando
con cara humilde e corazón magoado.
Tamén América é unha terra moi fermosa.
Tamén Galiza latexa nesas chairas
acesas de sol virxe, queimadas de saudade
onde achastes o que aquí non había.
Penso sempre en vos, nos que marchastes
buscando outras terras, outra liberdade,
Buscando unha sorriso de luz e de cristal,
un anaco de pan, unha cunca de paz...
Falo convosco porque ben me entendedes
e estes versos faranse luz no voso corazón.
Cando se sente a patria dende lonxe
a terra que un ama semella un paraíso.
Meu berro por Galiza aínda que chore a gaita.
A patria moitas veces non está nunha terra.
Está no noso espírito, está na nosa alma.
E o espírito é cousa que non pode matarse.
Vós, que estades lonxe, estades perto a nós
e a mesma Galiza está no noso peito.
As ondas de Rianxo e as do Mar da Plata
levan o noso sentimento de ribeira a ribeira.
Galicia está en América porque sodes galegos

e porque e nos aluma o mesmo sol.

O mar é un camiño. Galiza é unha terra
que ergue por bendeira o noso corazón”.

Debo rematar con este sonetiño, dedicado a este servidor por Manuel María o en abril de 1997 e traducido ao éuscaro por Koldo Izagirre, deste xeito.

“Sonetiño ó carballo que o noso amigo Pepe Estévez, quirogués e historiador, levou dende Crballido, da Terra Chá, a Oiartzun de Gipuzkoa, prá transplantalo nun eido da súa pertenza e da súa dona Maribel Goñi:

Carballido-ko haritza

Terra Cha-n daukazu nazioa

eta bihotzean daramzu

maitasun garbi haratagokoa!

Ez ezazula inoiz ahantzera utz

mintzoa, aberria eta kantua,

sorlurra gekditzzen baita,

zu gabetanik, oinazetan.

Onar ezazu etorkizun berria

osoro. Eta berandu gabe:

egin zaitez argi, sinbolo eta ikur!

Zu ez zara edonor:

ezaiozu, galegoz, Pepiñori,

euskaldun zaitzala”

“Carballo de Carballido:

!na Terra Chá tes nación

e levas no corazón

un puro amor trascendido!

!Non deas nunca ó olvido

idioma, patri e canción

que o teu nativo torróm

queda, sen ti, dolorido!

Asume o novo destiño

plenamente. E sen espera:

!Faite luz, símbolo e siño!

Ti non eres un calquera:

!Dill, en galego ó Pepiño

que che adeprenda o esukera!

Ondo izan, ondo segui eta ondo bizi osasunekin.

Xosé Estévez.